

Problémy a specifika pedagogiky

Jelikož pojem problematika pedagogiky je velice obecný, jeho otázku nemůžeme řešit v rámci jedné jediné disciplíny. Využívá se proto k jeho studiu mnoha hledisek. Může to být např. **hledisko vývojové**, z něhož lze zkoumat vývoj pojetí výchovy ve světovém i národním kontextu, dále pak **hledisko systematické**, zde se zabýváme problematikou, jaký relativně stálý výchovný systém existuje na určitém místě v určitém čase. Můžeme jmenovat také hledisko **srovnávací-komparativní**, které se zabývá rozdíly mezi koncepcemi výchovy v různých podmínkách, **obecně pedagogické hledisko** zkoumá obecné platnosti pro výchovu v určité společnosti a **diferenciální hledisko** zkoumá, čím se liší výchova normálních a postižených jedinců.

Kázeň - Jedním z největších problémů dneška je kázeň ve školách. Tedy vlastně nekázeň. Lze ji vymezit jako vědomé dodržování zadaných norem chování. Rozumíme jí tedy vědomé podřízení se zadaným normám, vědomé respektování zadaných pravidel. Mezi hlavní příčiny nekázně žáků můžeme zahrnout mj.:

- větší dávka vrozené agresivity u některých dětí
- některé formy onemocnění či poruchy chování jako např. hyperaktivitu s poruchou pozornosti
- nedostatky ve výživě dětí – rozdíl mezi bohatými a chudými rodinami, např. pokud dítě nemá žádnou svačinu nebo jen tzv. „chudou svačinu“, může se poté špatně koncentrovat nebo být terčem posměšků od ostatních – těch „bohatších“
- nedostatečná výchova v rodině (rodiče na děti nemají čas, vyhrocené konflikty mezi rodiči)
- životní prostředí – podle některých studií jsou dnes děti agresivnější v důsledku vysoké hladiny olova, které se dostává do těla ze znečištěného životního prostředí (nárůst automobilové dopravy)
- negativní vliv mediálního násilí (televize, film, počítačové hry-násilí, brutalita...)
- nuda; přetíženost dětí; boj žáků (zejm. chlapců) o moc; předvádění se; ...

Učitelé často nepřiznají nekázeň, protože se bojí, že by je jejich nadřízený mohl považovat za neschopné pedagogy. Proto se nekázeň tzv. zametá pod stůl, škole se nechce pouštět se do sporů s žáky a rodiči. Za socialismu byl jedním z důvodů „ututlávání“ fakt, že jednotlivé vzdělávací instituce soutěžily o titul „Vzorná socialistická škola“. Dnes jsou bohužel tyto důvody podobné, ale boj o moc nahradil boj o žáka – tedy peníze. Protože čím více má škola žáků, tím více dostává peněz. Kázeňskými prostředky rozumíme vše, co napomáhá k ukázněnosti žáků. Tj. zvyšování sebevědomí žáků, pěstování důvěry a spolupráce, rozvíjení pozornosti, soustředění a sebeovládání žáků ...

Další problémy pedagogiky jsou vandalismus, šikana, násilí vůči učitelům, jednání pod vlivem alkoholu/drog, kouření, pozdní příchody, záškoláctví, podvádění...

Primární výchova : rodinná (příprava na vstup do školy)

Sekundární výchova : středoškolská

Terciální výchova : vysoká škola – kapacita VŠ

Dospělý věk : hlavním problémem je motivace pro další vzdělávání

Etnické rozdíly v inteligenci žáků – Již před II. Světovou válkou se v některých zemích zjišťovalo, zda se rozdíly mezi dětmi z různých etnických skupin odrážejí v jejich inteligenci. Výzkum tohoto druhu prováděl mj. Václav Příhoda, nevěnoval se mu ale v Československu, nýbrž v USA. Inspiraci bral v tehdejších testech inteligence, které se aplikovaly na členy různých etnik v Americe. Podle některých tamějších výzkumů inteligence prosazovali američtí psychologové, že např. Slovinci a Poláci (Slované) jsou v průměru méně inteligentní než Američané nebo Němci (Anglosasové). Příhoda se nad tímto výsledkem pozastavoval nejen z důvodu vědeckých, ale také z vlastneneckých.

Použil 2 různé testy, které opakoval po jednom roce s několika stovkami studentů. Zjistil, že v průměru nejvyšší inteligenci mají Židé, hned na druhém místě byli Češi, pak Němci a nejhůře podle něj dopadli Poláci. Bylo zajímavé, že výsledky dopadly téměř stejně. Podle něj je buď vrozená inteligence ruských Židů skutečně vyšší a Poláků nižší než u ostatních dvou národností anebo to souvisí se sociálním, hospodářským a kulturním prostředím, ze kterého pocházejí. Před rokem 89 u nás se tato problematika opomíjela jako záležitost „buržoazní společnosti“. I. Švanda zkoumá v roce 1989 vzdělávací výsledky a úroveň inteligence u žáků z rozdílných škol. Byli to žáci gymnázií, středních odborných škol a středních odborných učilišť. Nejlépe dopadli právě studenti gymnázií (IQ 116-119), SOŠ (IQ 99-106) a SOU (IQ 88-94). Tyto výsledky byly také ve shodě s úrovní jejich vzdělávacích výsledků. Švanda to vysvětluje jako rozdílné učební předpoklady. Ale nejsou dnes k dispozici žádná ověřená kritéria, podle nichž by bylo možno posoudit, zda je obsah vzdělávání přiměřený učebním předpokladům žáků jednotlivých středních škol. Je ku podivu, že v současné svobodné době nejsou u nás prováděny výzkumy inteligence žáků, jejího vztahu k sociokulturním a socioekonomickým parametrům rodin a jejich důsledků pro vzdělávací výsledky. Jakoby si všichni žáci byli u nás rovni, ačkoli sociologická zjištění říkají opak. Společnost se čím dál více diferencuje, odlišují se tedy i předpoklady žáků z různých sociálních vrstev.

Motivace pro budoucí povolání pedagoga - I když se na pedagogické fakulty ročně přihlásí mnoho uchazečů, jen malé procento z nich se po absolvování stane skutečně pedagogy. R. Havlík zkoumá motivy a perspektivy vedoucí uchazeče k volbě studia na PedF. Mnozí se na fakultu hlásí jen aby si „pojistili“ studium na VŠ, kdyby se náhodou nedostali na jinou fakultu. Je prokázáno, že větší motivaci projevují studenti učitelství pro 1. stupeň ZŠ než studenti oborů pro 2. stupeň. Více motivované jsou dívky než chlapci. Havlík dospívá k názoru, že i přes značný zájem o studium – je motivace poměrně nízká a povrchní.

Zaujala mě problematika slabikářů a čítanek jako zdrojů poznání a předsudků. Pedagogický výzkum ve Finsku se již dlouho zabývá problémy týkající se vlivu kurikulárních obsahů na vytváření světonázorových postojů u mládeže. (Je to způsobeno důsledkem specifické orientace Finska na „aktivní neutralitu“. Ta usiluje o dorozumívání mezi národy – dříve mezi bloky Západu a Východu). E. Takala a K. Vepsäläinen z univerzity v Joensuu provedli výzkum pod patronací UNESCO, jaký vliv mají čítanky a slabikáře na utváření světových názorů. Byl shromážděn soubor slabikářů a prvních čítanek, se kterými děti pracují v prvních dvou letech školní výuky a podrobila je obsahové analýze. Výsledky byly velmi různorodé, odlišovaly se podle jednotlivých zemí, ale také podle koncepce daných učebnic. Pokud jde o prvky obsahu, který má orientovat děti k mezinárodnímu porozumění a úctě k míru, výsledky nejsou potěšující. Většina učebnic zdůrazňuje obsahové elementy vztahující se k vlasti (někde se

setkáme s docela vyhrocenými vlastneneckými postoji přesvědčujícími k oddanosti k vůdcům země). Menší část informuje o existenci i jiných zemí, ale pouze malé procento prezentuje poznatky o Zemi obývané mnoha národy a hovořící mnoha jazyky. Některé učebnice tedy mohou zakládat vytváření předsudků, obsahují i negativní hodnocení jiných národů a ras, předsudky u dětí tedy mohou ovlivňovat již první texty.

Školní osnovy se budou měnit – Ve školním roce 2004/2005 měl vstoupit v platnost nový vzdělávací program ministerstva školství. Nové osnovy by měly učitelé poskytnout větší volnost ve výuce, ale zároveň by měl přípravou strávit víc času. Praktika učení se bude vyučovat a osvětlovat v různých kurzech a přednáškách pro učitele a rodiče. Ale je jasné, že řada učitelů v předdůchodovém věku se nebude chtít učit něčemu novému, na co nejsou zvyklí. Program se nyní zkouší na padesáti školách.

Alternativní školy – Mají jistou pedagogickou specifičnost. U nás je 5 škol s prvky alternativních škol. Waldorfská, Jenská, Montessoriovská, Freinetová a Dantonská.
Inovativní školy – přešly od inovací k různým změnám, ale u nás jich moc nenajdeme

Podstatný problém pedagogiky je funkční gramotnost (u nás je vysoká)

2 faktory :

- u lidí z některých menšinových vrstev, kteří nemají dostatečnou motivaci a kde se neklade důraz na vzdělání jsou menší předpoklady ke gramotnosti
- Socioekonomické a sociokulturní rozdílné faktory různých sociálních skupin

Bendl – Školní kázeň

Průcha – Moderní pedagogika

www.poeta.cz/scarabeus